

خداوند عزیز، بیان را به انسان آموخت و خود نیز قرآنش را بیان نامید. از ابتدای خلقت حضرت آدم (علی نبینا و آله و علیه السلام) هم خود و هم پیامبران‌ش به تبیین و روشننگری اذهان و افکار انسانها پرداختند. انسان، موجودی است که سه ساحت فکر و فهم، ایمان و عاطفه و ساحت عمل و رفتار را دارد و زمانی به عمل، اقدام میکند که قلبش و فکرش، برای انجام آن عمل، پذیرا باشند. از اینجا است که تبیین، اهمیت می‌یابد و هر کس و هر گروه برای رسیدن به اهدافش، تلاش دارد که مبانی و اهدافش را تبیین کند یا حداقل در پوششی از تبیین قرار دهد تا افراد بیشتری را با خود همراه کند.

و البته در مواردی نیز برای همراه کردن از اجبار و زور استفاده شده که به قول آن ضرب‌المثل عربی، آخرین حربه و دارو است^۱ و حتی جبهه‌ی باطل و شیطنانی نیز ترجیح میدهد تا بیشتر از تبیین و همراه‌سازی و اقناع استفاده کند و کمتر به زور و قدرت، متوسل شود. در تاریخ حرکت انبیا و در رأس ایشان، حضرت رسول اکرم (صلی الله و علیه و آله) و در ادامه ائمه‌ی اطهار (علیهم السلام) موارد متعددی را از تلاش تبیینی می‌بینیم. قرآن کریم با آنکه خود بیان است و مبین اما باز رسول خدا مکلف است تا آن را با لسان خود تبیین کند؛ و ناگزیر تبیین انبیا و

۱. آخر الدواء الکی: آخرین دارو، داغ نهادن است.

اولیا به مذاق اهل باطل، خوش نیامده و لذا گاهی جان شریف خود را در راه تبیین، در طبق اخلاص نهادند و گاهی رنجها، شکنجه‌ها و زندانها را در این مسیر، به جان خریدند. پیروان و یاران صادق ایشان نیز یکی از اولویتهای خود را تبیین قرار دادند.

در فرهنگ اسلامی و دینی، هر عملی که در مواجهه‌ی با دشمن و با تحمل سختی و مشقت و با تلاش و کوشش انجام گیرد، جهاد نام دارد و اجر فراوانی برای آن ذکر شده است. البته برخی از مصادیق جهاد، واجب بوده و در صورت کوتاهی در انجام آن، مجازات اخروی و بعضاً دنیوی بر آن بار میگردد. جهاد میتواند جنگ رودررو یا جنگ اقتصادی یا فرهنگی و... باشد. رهبرانقلاب با بهره‌گیری از این مفهوم دینی، تعبیر «جهاد تبیین» را به کار برده‌اند.

نهضتهای اسلامی در دوران معاصر نیز بدون تبیین اثرگذار یا به نتیجه نرسیده یا بسرعت رو به زوال گذاشته است. در واقع یکی از مهم‌ترین عناصر ماندگاری هر جریانی، قدرت تبیین و اقناع‌سازی آن است. نهضت امام خمینی (قدس‌سزه) با تکیه بر عنصر تبیین و بدون استفاده از حرکت‌های مسلحانه توانست رژیم تا دندان مسلح ستم‌شاهی را به زیر آورد و به پیروزی برسد. همچنین پایداری و مانایی انقلاب اسلامی نیز با بهره گرفتن از عنصر تبیین بوده است.

رهبر معظم انقلاب اسلامی (مدظله‌العالی) حیات جهادی خود را با دو مشخصه‌ی «مقاومت» و «تبیین» معرفی میکنند^۱ و البته تصریح می‌فرمایند که «مبارزه‌ی بدون روشنگری منجر به ارتجاع» و «روشنگری جدا از مبارزه، خشک و بی‌روح» خواهد شد.^۲ اولین اقدام انقلابی و سیاسی ایشان مربوط به چهارده سالگی‌شان و یک اقدام تبیینی است

۱. خون دلی که لعل شد، ص ۵۸

۲. همان، ص ۵۹

و تاکنون قریب به هفتاد سال است که عنصر تبیین را در کنار عنصر مقاومت و مبارزه دارند. و برای تبیین‌های خود شکنجه‌ها و زندانها و محرومیتها را تحمّل کرده‌اند. ایشان معتقدند که «اساس کار ما، تبیین است»^۱ و اصلاً روش اسلام، تبیین است.^۲ و این گونه است که همیشه بهنگام در حوادث و وقایع، حاضر بوده‌اند و هر جا لازم بوده به تبیین مسائل پرداخته‌اند. در دوران رهبری معظّم‌لّه موارد فراوانی را می‌یابیم که ایشان به میدان تبیین آمده‌اند، برخی موارد از سنخ روشنگری در زمان فتنه یا حادثه بوده است مانند دوران فتنه‌های ۷۸ و ۸۸ و ۹۸ و برخی نیز در راستای گفتمان‌سازی بلندمدّت در فضای عمومی بوده است. مواردی همچون تبیین و گفتمان‌سازی خط امام، عدالت‌طلبی، مذاکره و ارتباط با آمریکا، حق مسلم بودن انرژی هسته‌ای، تولید ملی، اقتصاد مقاومتی، انقلابیگری، روحیه‌ی جهادی، سبک زندگی اسلامی-ایرانی، نگاه به درون، هویت ملی، حضور در صحنه، اهمیت حفظ قدرت موشکی، نهضت نرم‌افزاری علمی، تحوّل در حوزه‌های علمیه، حقوق زن، تبیین واقعیت‌های کشور و دشمن و ...

در سالهای اخیر، به خاطر شرایط خاص کشور و جهان، بارها تبیین را از عموم مردم و بویژه از نخبگان و خواص، مطالبه کرده‌اند و تصریح فرموده‌اند با تبیین و به شکست رساندن نقشه‌ی تحریف، ان‌شاءالله تحریم نیز شکست خواهد خورد. در بیانات ایشان در پایان مراسم عزاداری اربعین حسینی سال ۱۴۰۰ مجدداً این فرمان صادر شد که همه موظف به تبیین هستند و این فرمایش، دلیلی شد برای تألیف این اثر به عنوان نقشه‌ی راه مجاهدان عرصه‌ی تبیین.

این اثر با بهره‌گیری از بیانات معظّم‌لّه به ابعاد مختلف جهاد تبیین

۱. در دیدار جمعی از دانشجویان ۱۳۹۵/۴/۱۲

۲. در دیدار فرماندهان سپاه پاسداران ۱۳۹۰/۴/۱۳

پرداخته است. در فصل اول به کلیات بحث از جمله تعریف جهاد و جهاد تبیین و همچنین فواید و آثار تبیین و مطالبی از این دست، پرداخته شده است. در فصل دوم، بحث الزامات جهاد تبیین مطرح است که به سیاستها و بایدها و نبایدهای این فریضه اختصاص دارد. فصل سوم کتاب، مربوط به برخی از روشهایی است که در بیانات رهبر انقلاب، به آن اشاره شده است. در بیانات معظم‌له، موضوعاتی مورد مطالبه قرار گرفته است که مجاهدان این عرصه لازم است تبیین این موضوعات را در اولویت قرار دهند که در فصل چهارم کتاب به بیش از سی مورد از این موارد، پرداخته شده است. فصل پنجم این اثر نیز به وظایف اقشار و نهادهای مختلف در این زمینه اختصاص یافته است. در این اثر تلاش شده است تا نهایت تلخیص رعایت شده و به حداقل از بیانات، بسنده شود. از طرفی این بیانات سرخط‌هایی را به مخاطب ارائه میدهد که میتواند مبدأ گروه‌های اندیشه‌ورز باشد فلذا نباید به مطالب کتاب، متوقف شد.

در پایان امید است با گسترش یافتن جریان جهاد تبیین و شکست نقشه‌ی تحریف، آثار و برکات دنیوی و اخروی برای ملت انقلابی ایران و ملت‌های اسلامی حاصل گردد.

فهرست مطالب

۱۵ سرمشق

فصل اول: کلیات

۲۳ درآمد

۲۶ جهاد

۲۶ زندگی یعنی جهاد در راه اهداف

۲۸ تعریف جهاد

۲۹ ارکان تحقق جهاد

۳۰ میدانهای مختلف جهاد

۳۱ شعبه‌های جهاد

۳۳ جهاد تبیین

۳۷ تبیین‌های دروغ

۴۰ اهمیت جهاد تبیین

۴۳ تبیین؛ اساس کار ما

۴۶ تبیین؛ روش اسلامی

۴۸ علت ضروری تر شدن تبیین در فضای کنونی

۵۶ جریان تحریف حقایق به موازات تحریم

۵۹ آثار و ثمرات تبیین

۵۹ ایجاد گفتمان با هدف ایجاد فکر و مطالبه‌ی عمومی

۶۰ حفظ زنجیره‌ی توأسی به حق

۶۲ عملیاتی شدن معارف

۶۶ حفظ حضور مردم در صحنه

۶۷ از بین رفتن مشکلات

۶۸ زیان رها شدن تبیین

۶۸ نمونه‌هایی تاریخی از تبیین

۶۸ اثر تبیین حضرت امام (قدس سره)

- ۷۰ مجاهدت تبیینی طلاب و روحانیون در مقابل طاغوت پهلوی
- ۷۵ خطبه‌های نماز جمعه در دهه‌ی ۶۰
- ۷۵ الگوهای تبیینی
- ۷۵ انبیای عظام (صلوات الله علیهم)؛ سرسلسله داران تبیین
- ۷۶ پیامبر اکرم (صلی الله علیه وآله)
- ۷۷ امیرالمؤمنین (علیه السلام)؛ الگوی تبیین
- ۷۸ ائمه‌ی اطهار (علیهم السلام)
- ۷۹ پیام آوران کربلا
- ۸۱ عمار یاسر (رضوان الله علیه)
- ۸۴ ضرورت دفاع روحانیت از حاکمیت دین مانند عمار یاسر
- ۸۵ حضرت امام خمینی (قدس سره)
- ۸۶ آیت الله شهید مدنی (رضوان الله علیه)
- ۸۸ شهیدان مطهری و بهشتی (رضوان الله علیهما)

فصل دوم: الزامات جهاد تبیین

- ۹۱ هم‌راستایی با نقشه‌ی کلان حرکت انقلاب
- ۹۷ توکل بر خدا و تکیه بر سنت‌های الهی
- ۹۸ تقویت ایمان و معنویت در خود
- ۹۹ رعایت اخلاق
- ۱۰۳ حکم غیبت با ابزار قلم و رسانه‌های جدید
- ۱۰۵ پرهیز از ترویج شایعات
- ۱۰۷ رعایت اخلاق در فضای مجازی
- ۱۰۷ تفاوت انتقاد و بی‌اخلاقی
- ۱۰۸ رعایت اولویتهای اصلی فرعی کردن
- ۱۰۸ رعایت قانون
- ۱۱۰ تحقیق برای فهمیدن مطلب
- ۱۱۱ تمیز دادن تبیین از تبیین نما
- ۱۱۱ دو تبیین نما درباره‌ی رابطه‌ی ایران و آمریکا
- ۱۱۹ توأم بودن تبیین با عمل

۱۲۰ بهنگام بودن
۱۲۴ استقامت و بصیرت
۱۲۷ مداومت در تکرار
۱۲۸ رویکرد عملگرایانه و توصیه مدارانه
۱۳۰ علمی، منطقی، بدون اغراق و با زبان خوش
۱۳۲ توجه ویژه به فضای مجازی
۱۳۳ شجاعت
۱۳۶ بدون مصلحت اندیشی
۱۳۷ به دور از هیاهو و جنجال
۱۳۸ به دور از فتنه انگیزی و بدون تعارف
۱۳۹ پرهیز از سیاه نمایی
۱۴۱ نوآوری
۱۴۲ هنرمندانه بودن
۱۴۳ بهره گیری از عاطفه
۱۴۶ بهره گیری از معارف اندیشمندان انقلاب اسلامی بویژه ...

فصل سوّم: روشها و انحاء

۱۵۶ مراجعه به مخاطب
۱۵۸ استفاده از راه های غیر مستقیم
۱۵۸ تشکیل اجتماعات
۱۶۱ تشکیل هیئتهای اندیشه ورز
۱۶۲ حلقه های معرفتی
۱۶۲ استفاده از محصولات چند رسانه ای و مجازی

فصل چهارم: موضوعات نیازمند تبیین

۱۶۹ اعتقادات بنیادین
۱۷۳ مهم ترین اصول معرفت دینی
۱۷۸ مهدویت و انتظار ظهور

۱۸۷ مبانی ارزشی و تقویت قانون اساسی
۱۸۸ حاکمیت دین
۲۰۲ جمهوری اسلامی
۲۰۵ حضرت امام (قدس سره) و خط امام
۲۱۰ اندیشه‌ی مقاومت
۲۱۱ جهاد کبیر
۲۱۱ مذاکره با آمریکا و منطق استکبارستیزی
۲۱۳ هویت ملی
۲۱۵ اقتصاد مقاومتی
۲۱۶ اهداف و آرمانهای انقلاب
۲۲۴ عدالت؛ از مهم‌ترین آرمانهای انقلاب اسلامی
۲۲۷ دستاوردهای انقلاب
۲۲۹ خط میانه‌ی انقلابیگری
۲۳۰ واقعیت‌های کشور، منطقه و نظام سلطه
۲۳۲ واقعیت دشمن و منطقه
۲۳۲ واقعیت کشور
۲۳۸ ریشه‌ای‌ترین جهاد جوانان
۲۳۹ پیشرفت
۲۴۰ تبیین سند تحول برای مدیران، کارکنان و معلمان
۲۴۱ سبک زندگی ایرانی-اسلامی
۲۴۳ حقوق زن
۲۴۳ خانواده و تکثیر نسل
۲۴۵ حجاب
۲۴۷ اتحاد و پرهیز از اختلاف
۲۴۸ موانع پیشروی انقلاب
۲۵۷ دشمن و نقشه‌هایش
۲۶۲ نفوذ
۲۶۶ مرحله‌ای که در آن هستیم
۲۶۹ نماز

۲۷۱	ایام الله
۲۷۳	ایثارگری آحاد ملت در دوران دفاع مقدس
۲۷۵	سیره‌ی شهدا
۲۸۲	ارزش کار و کارگر
۲۸۴	وجدان کاری و انضباط اجتماعی
۲۸۵	ارزش معلم
۲۸۷	سند تحول آموزش و پرورش
۲۸۸	تاریخ معاصر و مشروطه
۲۸۹	ضرورت تکیه بر توان داخلی برای حل مشکلات
۲۹۰	ضررهای خرافات و بدعتها
۲۹۲	حوادث واقعه

فصل پنجم: وظایف افشار خاص

۲۹۵	مستولان
۳۰۰	مجلس روشنگر
۳۰۲	تبیین محکومیت مفسدین اقتصادی برای مردم
۳۰۳	شورای عالی انقلاب فرهنگی
۳۰۴	صدا و سیما
۳۰۴	صدا و سیما، از برترین و مهم‌ترین و حساس‌ترین سنگرها
۳۰۵	اهمیت رسانه‌ی ملی
۳۰۶	رسانه‌ی ملی، صدای انقلاب
۳۰۶	هدف جنگ نرم، استحاله‌ی جمهوری اسلامی
۳۰۹	آماج حملات جنگ نرم: مسئولین و مردم
۳۰۹	هدف جنگ نرم از حمله به مردم: تغییر باورها
۳۰۹	باورهای مورد حمله‌ی دشمن
۳۰۹	باور به مبانی عقیدتی و سیاسی کشور
۳۱۰	باور به گذشته‌ی بد
۳۱۱	باور به آینده‌ی مشعشع
۳۱۲	باور به حال و وضع کنونی کشور

۳۱۲ باور به نابسامانی جهان بیرون
۳۱۳ هدف دیگر دشمن از جنگ نرم...
۳۱۳ استفاده‌ی دشمن از امکانات فراوان...
۳۱۴ برنامه‌ریزی، مهم‌ترین ابزار دشمن در جنگ نرم
۳۱۶ عدم توفیق صدا و سیما در حرکت‌های عمقی
۳۱۷ لزوم همکاری جمعی برای مقابله با جنگ نرم
۳۱۷ چند کار مهم برای بهبود وضعیت
۳۱۷ داشتن تحلیلی واقع‌بینانه از شرایط کنونی انقلاب
۳۱۹ مقایسه‌ی وضع فعلی نظام جمهوری اسلامی...
۳۲۵ تعریف یک تفکر مبنایی و اصولی برای صدا و سیما
۳۲۵ لزوم برنامه‌ریزی برای هریک از موضوعات نیازمند تبیین
۳۲۸ صدا و سیما، قرارگاه مقدم فعال جنگ نرم
۳۳۳ سازمان تبلیغات اسلامی
۳۳۳ نخبگان
۳۳۴ حوزه‌های علمیه
۳۴۰ ائمه‌ی جمعه و جماعات
۳۴۰ نقش تبیینی خبرگان
۳۴۱ قرارگاه تبیینی نماز جمعه
۳۴۴ وظیفه‌ی سنگین ائمه‌ی جماعات
۳۴۶ علما و مبلغان
۳۵۶ اساتید دانشگاه
۳۵۸ دانشجویان و جوانان
۳۶۱ بانوان
۳۶۱ پاسداران و بسیجیان
۳۶۳ هنرمندان و شاعران
۳۶۹ هنرمندان هنرهای نمایشی
۳۷۵ مداحان
۳۸۰ مطبوعات و رسانه‌ها